

ΓΙΑ ΤΗ ΡΑΨΑΝΗ:

Αναδημοσίευση από την
εφημερίδα "Εστία" 1892

Η ΡΑΨΑΝΗ

Όδοιπορικά έντυπώσις

Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ!

Δύο ὁδοὶ φέρουσιν εἰς Ῥαψάνην, ἡ μία ἐκ Μπαμπᾶ καὶ ἡ ἄλλη μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν Τερμπῶν. Ἀπεφασίσαμεν ν' ἀνέλθωμεν διὰ τῆς μιᾶς καὶ νὰ κατέλθωμεν διὰ τῆς ἄλλης. Διήλθομεν τὸν ποταμὸν διὰ τοῦ προαιωνίου πορθμείου, ὅπου μᾶς ἔρριψαν μετὰ τῶν κτηνῶν τῶν προωρισμένων νὰ μᾶς φέρωσιν εἰς Ῥαψάνην. Ἐγγέλσαμεν ἀρκετὰ διὰ τὴν προτίμησιν ἣν μᾶς ἔκαμαν νὰ μᾶς ἀφήσωσι νὰ εἰσέλθωμεν πρῶτα· ἐξήλθομεν ὁμῶς τελευταῖοι. Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας διερχόμενοι διὰ τερπνοῦ μονοπατίου μεταξὺ ἀμπέλων, τῶν ὁποίων αἱ ὄριμοι σταφυλαὶ ἐκέντων τὴν ὄρεξίν μας, καὶ ἀγρῶν ἀραβοσίτου καὶ τριφυλλίου ἔχοντες δεξιᾶ τὸν ποταμὸν ἐρθάσαμεν εἰς τὸν μύλον τοῦ Κανούτα κτήμα τοῦ Τεκέ. Ἐὶς τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι θαυμάσιον. Ἀφλονον καὶ βροσερὸν ὕδωρ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν βᾶσιν ἀποτόμου βράχου καὶ σχηματίζει μικρὸν βυάκιον, ὅπερ καταλλήλως διευθυνόμενον χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν μικρὸν ἀρχεγόγου κατασκευῆς μύλον. Κατωφερῆς πλατεῖα πλατανοσκεπῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ βράχου καὶ πέραν ταύτης γλοεροὶ κήποι ὀπωροφόρων δένδρων πέραν τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Πηνειὸς κρυμμένος ἐντὸς τοῦ δάσους Δαλιάνι, ὀνομασθέντος οὕτω ἐκ τοῦ ἐκεῖ πλησίον Δαλιάνι (ἰχθυοτροφεῖον), κτήματα καὶ ταῦτα τοῦ Τεκέ. Μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τῆς πλατείας διέρχεται ἡ διὰ τὴν Ῥαψάνην ὁδός. Τόσον μᾶς ἐμάχευσεν ἡ τερπνὴ αὕτη τοποθεσία ὥστε ἀπερασίσαμεν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας νὰ διέλθωμεν ἐκεῖ ὀλόκληρον ἡμέραν, ὅπερ καὶ ἐπράξαμεν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὅποτε καὶ ἐπεσκέφθημεν λεπτομερῶς ὅλα τὰ μέρη περιμένοντες νὰ ψηθῇ ὁ ἀμνός. Ὡστε, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, παρὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ τηρήσω χρονολογικὴν σειρὰν, προκαταβολικῶς σᾶς γράρω διὰ τὴν ὡραίαν αὐτὴν τοποθεσίαν.

Ἡ ὁδὸς ἐπὶ τοῦ ὄρους δὲν εἶναι ὀμαλὴ ἀλλ' οὔτε καὶ πολὺ ἀπότομος, ἀλλῶς τε ἡ ἐξαισίος θέα τῆς διασφάγος τῶν Τερμπῶν εἰς τὸ βᾶθος τῶν ὁπίων ναρκαμένος ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τῶν λιγαριῶν ἀνεπαύετο ὁ πράσινίζων Πηνειὸς ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πλατάνων, τῶν ἱεῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων τῶν κοσμούντων τὰς ὄχθας του, θὰ μᾶς ἔκαμνε νὰ διέλθωμεν καὶ κρημνοὺς χωρὶς κἄν νὰ τὸ ἐννοήσωμεν.

ΑΜΑΛΙΑ Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ:

Εγεννήθη ἐν Ζίτση τῆς Ηπείρου τῷ 1855. Εγκατασταθεῖσα εἰς Λάρισα, διωρίσθη ὑπὸ τῆς δημογεροντίας διδασκάλισσα τοῦ μοναδικοῦ σχολείου θηλέων τῆς Τουρκοκρατούμενης τότε Λαρίσης, ἐνθα εὐδοκίμως ἐδίδαξε μέχρι τὸ 1875.

Ειργάσθη διὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, διακριθεῖσα συγχρόνως καὶ ὡς λογία. Ἐγραψε ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ σημεῖωματα.

Θεσσαλικά Χρονικά

Ἐκτακτος Ἐκδοσις

Ἀθήναι 1935. σελ. 188η.

Οὕτω ἀνῆλθομεν μέχρι τῆς κορυφῆς, συνδένδρου τοποθεσίας καλουμένης Προφήτης Ἰλλίας. Ἐκείθεν κατερχόμενοι διήλθομεν διὰ στενῆς καὶ ἀποτόμου ἀτραποῦ τὸ πικνότετον καὶ γλοερόν δάσος τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, ὀνομασθέν οὕτω ἐκ τῆς εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ εὕρισκομένης Μενῆς καὶ τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μέχρι τῆς χαράδρας εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ὑπάρχει μύλος, ὅπου ἐμείναμεν ν' ἀναπαυθῶμεν πρὶν διέλθωμεν τὴν γέφυραν ἣτις ἐνώνει τὴν χαμηλοτέραν δευράδα τοῦ Ὀλύμπου μετὰ τὸν Κάτω Ὀλυμπον. Κάτωθεν ταύτης εἰς βάθος ἀρκετὰ σεβαστὸν ῥέει γαλακτώδης καὶ ὀρμητικὸς ῥύαξ. Ἐκείθεν ἢ ἀτραπὸς ἐλικοειδῆς ἀνέρχεται μεταξὺ ἀμπέλων καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς Ῥαψάνην καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὸν φιλόξενον οἶκον τοῦ κυρίου Παπαδοπούλου.

Ἡ τερπνὴ κωμόπολις Ῥαψάνη κεῖται κατὰ τὸ μέσον τοῦ Κάτω Ὀλύμπου παρὰ τὰ σημερινὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος. Πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἤμαρξε μετὰ τῶν Ἀμπελακίων διὰ τῆς βαφῆς τῶν κοκκίνων νημάτων. Καὶ σήμερον καίτοι δις ἐκάη, κατὰ τὸ 1854 καὶ 1878 ὡς ἐκ μαγείας ἀνέζησεν ἐκ τῆς τέφρας τῆς, ὡς ἐ μυθολογικὸς φοῖνιξ, καὶ ἀκμάζει ὡς καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς. Τοῦτο ἐφείλεται εἰς τὴν φιλοπονίαν καὶ δραστηριότητα τῶν κατοίκων τῆς μεταβαλλόντων τὰς ἀγόνους κλιτύας τοῦ ἔρους εἰς θαλερὰς ἀμπέλους αἰτίνες παράγουσι τὸν κάλλιστον Ῥαψανιώτικον οἶνον. Ἐκτὸς τούτου οἱ κάτοικοι τῆς Ῥαψάνης ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν σιροτροφίαν. Ὁ εὐρύς ὄριζον, ἢ θαλερὰ φύσις ἣτις τὴν περιβάλλει καὶ αἱ κορυφαὶ καὶ εὐκτιστοὶ οἰκίαι τῆς δίδου αὐτῇ ἔψιν φαιδρὰν καὶ τὴν κάθιστῶσι τερπνὸν καταφύγιον κατὰ τὸ θέρος. Ἐκ τοῦ ἐξώστου τοῦ κυρίου Παπαδοπούλου τὸ θέαμα ἦτο μαγικόν. Πρὸς Λ ἐξετείνεται ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος πέραν καταπρασίνου πεδιάδος· εἰς τὸ βάθος τούτου διεκρίνεται ὑπὸ τὸν ἑμυχλωδὴν πέπλον τοῦ ὄ"Αθως. Πρὸ ἡμῶν ἔκειτο τὸ χωρίον περιβαλλόμενον κατὰ τὰ ὄρια ὑπὸ τῶν ἀμπέλων του, καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς χαράδρας ἀνῆρχετο μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς ἀπέναντι ταπεινότερας δευράδος τοῦ Ὀλύμπου εὐρωστον καὶ θαλερὸν δάσος ἐντὸς τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο στενοὶ ὀρομίσκοι διαφόρους διευθύνσεις ἔχοντες. Ἀκριβῶς δὲ ἀπέναντι ἐφαίνοντο τὰ ἐπὶ τῆς Ὀσσης Ἀμπελάκια εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἐνὸς μίσε, τις ὅτι εὕρισκοντε ἐπὶ ὀροπεδίῳ τοῦ ἰδίου Ὀλύμπου. Καὶ τὸ δάσος τῆς Ὀσσης κατερχόμενον ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ προφήτου Ἰλλιοῦ ἐφαίνετο ὡς ν' ἀπετέλει συνέχειαν τοῦ δάσους τῶν Ἀγίων Θεοδώρων. Χωρὶς νὰ ἦναι τις γεωλόγος, ἅμα παρατηρήσῃ πῶσον ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦν τὰ ὑψόμενα καὶ αἱ ταπεινώσεις τοῦ ἐνὸς πρὸς τὰ τοιαῦτα τοῦ ἐτέρου ἔρους, καὶ πῶς καὶ τὰ δύο ἄρχονται καὶ καταλήγουσιν ἑμοιομόρφως καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Τσιάγεζι.

πειθεται ὅτι κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔργα ἀπετέλουν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἔτι ἕνεκα γεωλογικῶν αἰτιῶν βικίως ἀπεσχίσθησαν.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν λίαν πρῶτ' ἐχειρθέοντες μετέβημεν εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ χωρίου ὅπου ἦσαν καταφανῆ ἢ πεδιάς, ἢ θάλασσα καὶ τ' ἀπέναντι ἔργα τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπως ἴδωμεν τὸν ἥλιον ἀναδύοντα ἐκ τῆς Θαλάσσης. Ἐφθάσαμεν ἐκεῖ ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Ὅ,τι εἶδον δὲν δύναται οὔτε νὰ ἐκφρασθῇ, οὔτε νὰ περιγραφῆῖ ἤτο ἀνώτερον καὶ αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως. Ἡ αὐγὴ προβαίνουσα κροκόπεπλος ἔσπειρε κατὰ τὴν διάδοσίν τῆς τ' ὥραϊον χρώμα τῆς. Ἡ πρὸ ἡμῶν κλιτὸς τοῦ ἔρους πλαγιασμένη ἐπὶ τῆς πεδιάδος ἦτο σκεπασμένη μὲ τὰς καταπρασίους ἀμπέλους τῆς ἢ δὲ πεδιάς τοῦ Γαίγαξι, διὰ τῆς ὁποίας ἔρπει μεγαλοπρεπῶς ὁ Μηγεῖς ὅστις διὰ πολλῶν στομιῶν χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς καλλιτεχνικὴ αἴθουσα, τῆς ὁποίας ὁ τάπης ἐποικίλλετο ἀπὸ τοῦ βαθυτέρου πρασίνου χρώματος μέχρι τοῦ πλέον ἀνοιχτοῦ καὶ τοῦ χρυσοειδοῦς τῶν θερισμένων ἀγρῶν, εἶχεν εἰς τὸ βάθος τῆς τὸν κρυστάλλινον καθρέπτην τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἐπὶ τοῦ ἑσπέρου ἀντενακλῆτο τ' ὥραϊον τοῦρανοῦ χρώμα. Μικρὸν χωρίδιον τὸ Νυκτερέμι ἐν τῇ μέσῃ τῆς πεδιάδος ἀνέδιδε, διὰ μέσου τῶν περικυκλούντων αὐτὸ δένδρων, καπνόν· ὁ Πυργητὴς ἐπὶ ὑψώματος πρὸς τὸν Ὀλυμπον εὐρισκόμενος ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐπεσκόπει τὴν πεδιάδα, καὶ τὸ Λασποχώρι εἰς τὸ ρίζωμα τῆς Ὄσσης ἐφαίνετο ὡς σιαγῶν μὲ τοὺς ἀραιοὺς ὀδόντας τῆς παρμεγίστου ἰχθύος.

Ἡ διαύγεια τῆς ἀτμοσφαιρας ἦτο τοσαύτη ὥστε ἔ εἰς τὸ βάθος τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου Ἄθως ἐφάνη πρὸ ἡμῶν ἀποτόμως ὑψούμενος ἐν ὅλῃ τῇ ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ του μὲ τὰς δύο ὀξείας καὶ ὁμοιομόρφους κορυφάς του, τῶν ὁποίων ἢ μιὰ ὑψηλότερα ἐχωρίζετο τῆς ἄλλης διὰ χαράδρας· διεκρίνοντο καθαρῶς τὰ δασυῶδη μέρη τοῦ Ὄρους καὶ ὅλης τῆς Χερσονήσου. Ἡ παρακλήλιος τοῦ Ἄθως βαίνουσα καὶ πλησιεστέρα εἰς ἡμᾶς ταπεινότερα Κασσάνδρα ἐφαίνετο ἐπίσης καθαρῶς, ἀπέκρυπτεν ἔμως τὴν ἔτι πιθανῶς γλαυκωτέραν μεσαιὴν γλῶσσαν τῆς Χαλκιδικῆς Σιθωνίαν.

Ἡ Ἀνατολὴ ὡς δειλὴ παρθένος ἔλαβε τ' ὥραϊον τοῦ ῥόδου χρώμα· βαθμηδὸν ἤρχισαν νὰ ἐκπέμπωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις τ' οὐρανοῦ δακτυλοειδεῖς πύρινοι ἀκτῖνες, καὶ πρὶν ἔτι ὁ ἥλιος φανῆ ἀναδύμενος ἐκ τῆς Θαλάσσης, ἀραγνοῦφῆ ἄγρυσός πέπλος ὡς ὑπὸ ἀσπίδος χειρὸς ἐξαπλούμηνος ἐκάλυψε τὴν κορυφὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἐξετάθη μέχρι τῶν προπόδων αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς Θαλάσσης, ἦμα ὁ δίσκος τοῦ Ἡλίου ἐφάνη ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος. Ἐθλογγημένος πέπλος ὑπὸ τὸν ὅποιον διεφυλάχθη ἐκεῖ ἀγνὸν τὸ αἶσθημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς θρησκείας καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα κατὰ τὰς σκοτεινότερας ἡμέρας τοῦ ἔθνους μαζ. Ἡ ἐμεγίστη

νους του ήλιου εθάρδωσε τους οφθαλμούς και δεν ήδυνάμεθα να βλέπωμεν παρά διά μέσου ομίχλώδους καλύμματος, σχηματιζομένου εκ της εξεστρίσεως της πρωίνης δρόσου, το πρό όλίγου καθαριώτατον και τερπνόν πικρόραμα.

Κατήλθομεν κατεθειγμένοι εκ της πρωίνης εκείνης εύχρέστου εκδρομής όπως μεταδώμεν εις την εκκλησίαν ής τή εγκαίνια έγινοντο κατά την ημέραν εκείνην. Η εκκλησία αύτη καείσα κατά την επανόστασιν του 1878, έπότε είχεν εγκαταλειφθή το χωρίον, ανηγέρθη τή φιλοτίμω συνδρομή πών κατοίκων της. Ταύτα ήκολούθησαν επισκέψεις εις την συνοικίαν εκείνην, και έπεσφράγισε την έορτήν γορός εις το μέσον του χωρίου τον όποιον άτυχώς διέλυσε βαχδαία θέρμη βροχή. Δεν είναι άρριβολία ότι οι δραστήριοι και φιλότιμοι Ραψανιώται θά επιδιορθώσωσι και τους δρόμους των, τ' ανώμαλον και άνωφερές των όποιων καθιστά δύσκολον την συγκοινωνίαν. Άλλά μήπως δεν έπρεπε και ή Κυβέρνησις να λάβη πρόνοιαν διά την δημοσίαν από Μπαμπά ή από Τερπών μέχρι Ραψάνης οδόν; Η χρησιμότης ταύτης είναι πολύ άνωτέρα της των Αμπελακίων διά πολλούς και εύνοήτους λόγους.

Παράλληλως της Ραψάνης επί του όρους χωριζομένη ταύτης διά ρεματιάς, κείται ή Κρακιά ώραιον χωρίον, άλλοτε ακμάσαν διά της ύφαντουργίας των άλατσάδων. Πρò της ρεματιάς ύπάρχει βρύσις διαυγεστάτου και κρυσταλλώδους ύδατος, την όποιαν δεν ήξεύρω διατί όνομάζουσι Κάτω βρύσιν ενώ εύρίσκεται εις το άνωτερον μέρος της κωμοπόλεως. Επί των υπερχειμένων πλευρών του όρους εύρίσκονται ρομαντικά έξωκλήσια και επί της κορυφής τούτου ο προφήτης Ηλίας. Αφού οι ξένοι τόσο ένθουσιάζονται, πώς είναι δυνατόν οι κάτοικοι της Ραψάνης να μένωσιν άπαθείς πρò των τόσοσιν θελήτρων της! Και πράγματι τρέφουσι άληθή λατρείαν πρòσ τον ώραιον τόπον των, την όποιαν και εις την ξένην διατηροϋσιν άμείωτον. Ούτω αναφέρουσι παροιμιωδώς ότι Ραψανιώτης τις ταξειδεύσας εις Κωνσταντινούπολιν έγραφεν εις την πατρίδα του «Από μικράς Κωνσταντινουπόλεως διά χωρίον Λάρισσαν εις μεγάλην Ραψανόπολιν». Έδλεπε την Ραψάνην του μεγάλην διά της φαντασίας του και δεν παρέβαλλε ταύτην πρòσ ουδεμίαν μεγαλούπολιν του κόσμου. Τί εύγενής εγωϊσμός!

Προσεχώς θέλω σάς γράψει περι των Τερπών των όποιων ή περιγραφή είναι άνωτέρα και των δυνάμεών μου και της θελήσεώς μου. Έπειδή όμως γράφω πρòσ τον άδελφόν μου, ο όποιος θά είναι επισεικής, θά προσπαθήσω έστω και άτελώς να σκιαγράφήσω τάς έντυπίσεις μου.

Σε ασπάζομαι.

ή αδελφή σου
ΑΜΑΛΙΑ Π.